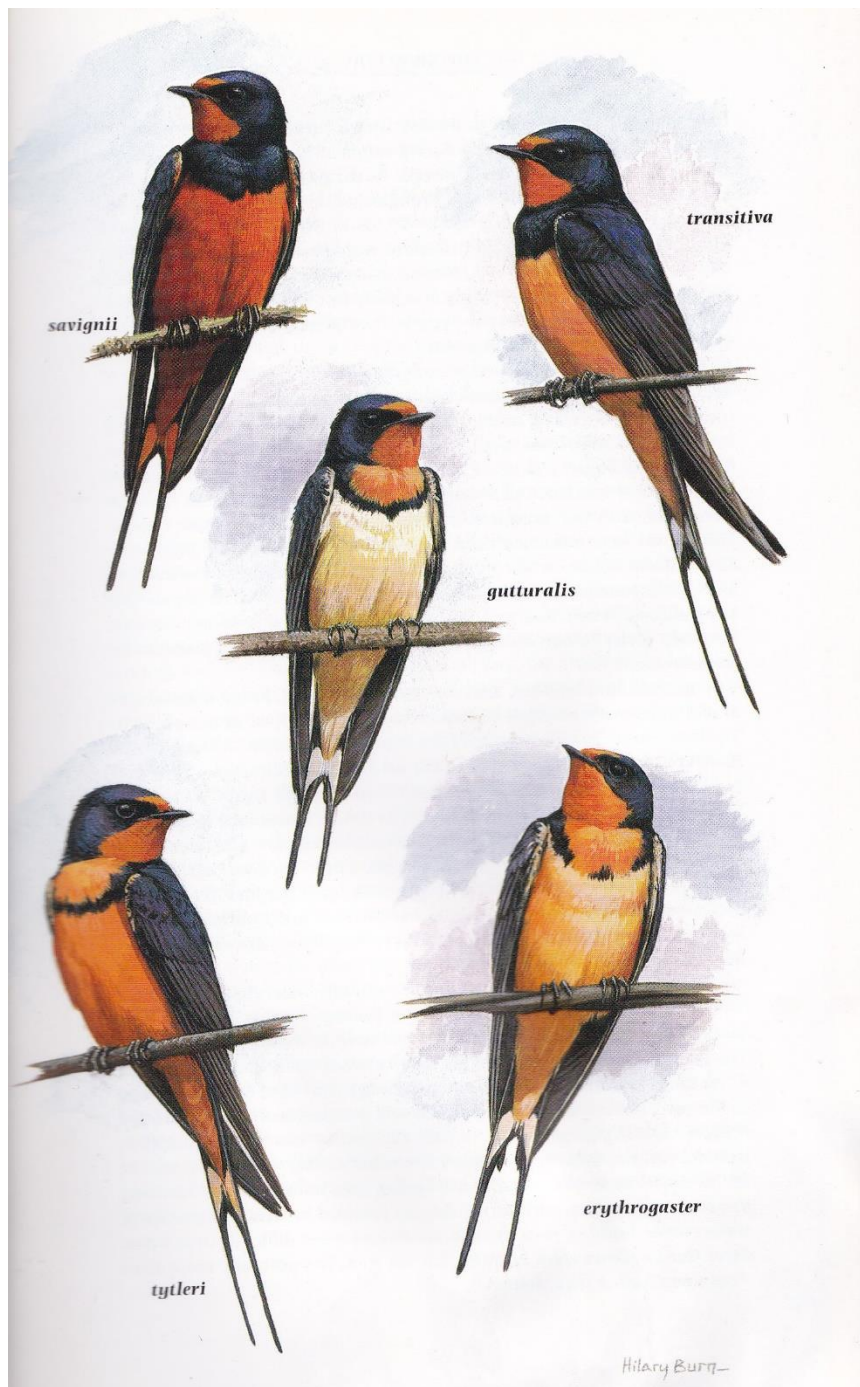

Boerenzwaluwen met bruine onderzijde.

Bij 'onze' boerenzwaluw *Hirundo rustica rustica* komen diverse kleurvarianten voor in de kleuring van borst en buik, hierna de onderzijde genoemd. Meestal is die wit, vuilwit of iets crèmig, maar er komen ook donkerder varianten voor tot bijna donker roodbruin. Als deze bruinkleurige zwaluwen worden waargenomen denken veel vogelaars en eigenaren van broederven dat het een andere soort of ondersoort is. Dit is in ons land tot nu toe nooit het geval geweest.

Er zijn inderdaad ondersoorten van de boerenzwaluw die een bruine onderzijde hebben.

Afbeelding uit: Angela Turner, *The Swallow*, 1994

De ondersoort *Hirundo rustica savigni* heeft een roodbruine onderzijde en onderstaart en dito vlekken op de buitenste staartpen en is broedvogel en standvogel in Egypte. Deze vorm is nog nooit in Nederland of west Europa waargenomen, evenmin als *H. r. transitiva* die in het nabije oosten broedt en ook een bruine onderzijde heeft. *Transitiva* lijkt nog het meest op onze soort. De ondersoort *H. r. tytleri* is broedvogel van het noordelijk deel van oost Azië en heeft ook een bruinige onderzijde, net als *H. r. gutturalis* die broedvogel van China, Japan en oost Azië is. Ook deze ondersoorten zijn nog nooit in Europa gezien. Amerika heeft ook zijn eigen ondersoort: *H. r. erythrogaster* die ietwat kleiner en ook roodbruin van kleur is (Angela Turner, *The Barn Swallow* 2006). Let ook op de verschillen in de borstband. Wat overblijft is de variabele onderzijde van onze eigen boerenzwaluw *Hirundo rustica rustica*. Die kleur varieert van zuiver wit tot donker roodbruin. De donkere kleurvormen komen echter weinig voor, de meeste vogels zijn wit, vuilwit of crèmeig.

Kleurfasen boerenzwaluw, de zogenoemde “boisseaunauti” varianten.

Uit: Handbook of the Birds of Europe the Middel East and North Africa, Volume 5 , 1988 blz. 262-278.

fase	<i>Hirundo rustica rustica</i>
0	Helder wit . Virtually white.
1	Vuilwit of crème wit. Dingy-white or cream-white.
2	Crème of crème – roze. Cream or cream-pink.
3	Roze Crème met roestkleurige onderstaartdekveren Pinkish cream-buff with rusty tinged under tail-coverts
4	Donker bruingeel, als bij <i>H. r. Transitiva</i> Rufous-buff, like <i>Hirundo rustica transitiva</i>
5	Kastanjebruin, als bij <i>H. r. savignii</i> en <i>H. r. tytleri</i> Rufous-chestnut, like <i>Hirundo r. savignii</i> and <i>Hirundo r. tytleri</i>

De uitgang ‘boisseaunauti’ is in 1839 gebruikt door onderzoeker Temminck als benaming van onze ondersoort. Dit is later ‘rustica’ geworden als prototype voor de boerenzwaluw.

Zwaluwringer Jan de Jong uit Joure stuurde een aantal foto’s van boerenzwaluwen in verschillende kleurfasen. Die zie je hieronder. Meestal zitten de kleurfasen tussen de 1 en 2 in Friesland. Fase 3 komt af en toe voor, fase 4 is zeldzaam, fase 5 de donkerste vorm is zeer zeldzaam. Code 4 is w.s. voor Nederland het hoogst.

Op de foto’s is het verschil tussen fase 0 en 1 niet zo duidelijk zichtbaar. Het verschil in fase 0 en 1 is maar gering qua borstkleur. Fase 0 is meer “glanzend helder” wit (zonder crème) zonder een sprankje vuilwit en 1 is iets doffer van kleur, meer crème wit.

Bedenk dat dit geen prototypen zijn maar beschrijvingen van een kleur waarbinnen nog variatie is. De fasen lopen in elkaar over.

Zo’n boerenzwaluw met kleurfase 4 of 5 valt wel op en waarnemers zijn snel geneigd er een bijzonderheid van te maken, zoals te veronderstellen dat het een verdwaalde ondersoort uit

een ander gebied is. Dit is echter nooit het geval, het betreft in alle gevallen een kleurvariant van dezelfde soort: *Hirundo rustica rustica*.

Fase 0. Foto: Gerard Visser ©
15 april 2011 Zevenhuizen (Z.H.)

Fase 1. Foto: Koos Bakker. ©
29 mei 2010 Zwanenwater (N.H.)

Fase 2. Foto: Ineke Berger. ©
4 juni 2011 Kockengen (U.)

Fase 3. Foto: Jan de Jong. ©
27 juli 2011 Terwispel (Fr.)

Fase 4. Foto: Dirk Huitzing. ©
25 april 2012 Ouderkerk aan de IJssel (Z.H.)

Met dank aan Jan de Jong voor alle informatie en foto's.
Bennie van den Brink.